

18 AARHUS SYMFONI ORKESTER / 19

13.-14. DECEMBER 2018 KL. 19.30
SYMFONISK SAL • MUSIKHUSET

TOMASI, SCHÖNBERG & BEETHOVEN

Nat og dag

PROGRAM

HENRI TOMASI (1901-1971)

Fanfares liturgiques (1947)

- 1 Annonciation
- 2 Evangile
- 3 Apocalypse
- 4 Procession du Vendredi-Saint

15 MIN

ARNOLD SCHÖNBERG (1874-1951)

Verklärte Nacht (1899/1943)

PAUSE

25 MIN

25 MIN

LUDVIG VAN BEETHOVEN (1770-1827)

Symfoni nr. 4 (1807)

- 1 Adagio – Allegro vivace
- 2 Adagio
- 3 Allegro vivace
- 4 Allegro ma non troppo

35 MIN

VARIGHED I ALT CA. 100 MIN

MEDVIRKENDE

Marc Soustrot

DIRIGENT

Jes Vang DESIGN & LAYOUT

Frederick Carl Frieseke: Summer (1914) [udsnit]

Nat og dag

AF CHRISTINA BLANGSTRUP DAHL

Der findes værker, som er milepæle. Ikoner, som man bliver ved med at vende tilbage til. Schönbergs *Verklärte Nacht* er et af dem. Det er musik på grænsen. Både mellem håb og afmagt, mellem det medrivende og det kitschede – og mellem fortidens romantik og fremtidens modernitet. Få komponister har som Schönberg skrevet musikken fra én musikalsk periode og ind i en anden.

Beethovens fjerde symfoni står lidt i skyggen af sine nærmeste søskende, den 3. og 5. symfoni. Måske af den grund bliver den heller ikke spillet så tit, selvom den har masser af substans. Vi har imidlertid sat den på programmet, for symfonien er både munter og fuld af overskud. Robert Schumann kaldte den ”en slank græsk ungmø mellem to nordiske giganter.” Vi kalder den ganske enkelt god musik.

Tomasi *Fanfares liturgiques*

Vi lægger ud i messingblæsernes verden – og hvordan bedre starte en koncert end med en fanfare? Henri Tomasis liturgiske fanfarer er dog meget mere end blot et simpelt trompetsignal.

Tomasi var af korsikansk herkomst, og hans historie er faktisk modsat de fleste andre komponister, der måtte kæmpe for at bliver musiker: Han blev presset af sine forældre til at studere

musik, men i virkeligheden ville han meget hellere være sømand! Derfor tilbragte han sine somre på Korsika, hvor han blandt lærte de traditionelle korsikanske sange. Han glemte aldrig sine korsikanske rødder, heller ikke da han blev uddannet på det prestigøse Pariserkonservatorium. Man kan ofte høre glimt og temaer af korsikanske sange i hans værker. *Fanfares liturgiques* er skrevet for den ret usædvanlige besætning messingensemble, pauker og trommer og består af fire satser. Basunen spiller for øvrigt en stor rolle i dette værk med en stor solo.

Schönberg *Verklärte Nacht*

Mange kender Schönberg for hans tolvtonemusik, men *Verklärte Nacht* er skrevet tidligt i komponistens liv og er derfor i den senromantiske stil. Det er skrevet over et digt af Richard Dehmel, som er fremragende i sig selv. Digtet stiller imidlertid enhver programnoteskribent i et dilemma: Musikken er tæt forbundet med teksten, men Schönberg var arg modstander af, at de to værker blev sat op over for hinanden. Derfor har det været kutyme ikke at trykke digtet i programnoterne.

Vi har imidlertid valgt at trykke digtet. Dels havde Schönberg givet ikke taget højde for nysgerrige koncertgængere med en smartphone – og dels kan det godt være, at Schönberg sagde, at der ikke var forbindelse mellem ord og mu-

sik; hans handlinger viser imidlertid det modsatte. Komponisten har således lavet en detaljeret beskrivelse (med nodeeksempler) af, hvorledes teksten og handlingen afspejles i musikken.

Hans begrundelse for at udelukke teksten er, at ”den ikke skildrer nogen handling eller noget drama, men indskrænker sig til at vise naturen og de menneskelige følelser.” Schönberg fortæller videre: ”Det ser ud til, at min komposition derfor har kvaliteter, der også kan erfares, selvom man ikke ved, hvad den skildrer – med andre ord: Mit værk kan opleves som ’ren’ musik.”

Han underkender dog ikke tekstens kvalitet: ”Digtet fortjener alligevel anerkendelse på grund af dets utrolig poetiske fremstilling af følelseslivet, der bliver fremhævet gennem naturens skønhed – og på grund af den bemærkelsesværdigt moralske holdning i behandlingen af et chokerende svært problem.”

Måske er det i virkeligheden her, hun- den ligger begravet: Det ”chokerende svære problem” er skildringen af kvinden som et seksuelt væsen og især hendes valg at få et barn uden for ægteskab med en mand, hun ikke elsker. Det kan virke som en dybt antikveret holdning i dag, men rent faktisk blev digtets meget smukke historie absolut ikke opfattet således i samtiden. Digteren blev ligefrem slæbt i retten, sigtet for usædelighed (kvinder kan jo ikke bare sådan gå rundt og have sex), og Schönbergs itonesættelse vakte derfor skandale ved premieren, både på grund af musikalske og indholdsmæssige

grænseoverskridelser. Begge dele kan være svære at høre i dag.

Værket er skrevet i ét langt forløb, men man kan fornemme fem satser (svarende til de fem strofer i digtet). De fortæller (men altså ikke i direkte oversættelse, ifølge Schönberg) om et ungt elskende par, der går tur i den måneklare nat. Hun fortæller ham, at hun er gravid – men ikke med ham; hun havde opgivet alt håb om lykke, men længtes stadig efter at blive mor – og derfor syndede hun med en fremmed. Første strofe er en beskrivelse af den klare måneskinsnat, anden strofe er kvindens tilståelse af synden, tredje strofe er en beskrivelse af, hvordan de forsætter gåturen før hendes elskede taler i fjerde strofe: ”Det barn, som du har undfanget, skal ikke tynde din sjæl, – se, hvor klart verdensrummet stråler!” Endelig beskriver elskerens i femte strofe, hvordan denne varme vil forvandle den fremmedes barn til elskerens barn, før de vandrer videre i den ”høje, lyse nat.” Tonearten har forandret sig fra d-mol til D-dur, og natten er blevet forvandlet gennem deres kærlighed, ganske som i værkets titel. Det er en højromantisk tankegang, hvilket muligvis var en anden årsag til Schönbergs modvilje mod at have digtet stående ved siden af musikken.

Men hvad enten det huede Schönberg eller ej er der faktisk tale om programmusik. Der er både fem ”satser” svarende til digtets fem strofer, og en vandring fra mørke (den faldne kvindes skyldfølelse) frem mod lyset (afklaringen og mandens accept). Så der er ingen tvivl om, at *Verklärte Nacht* er

det første programmatisk kammermusikværk.

Verklärte Nacht

Zwei Menschen gehn durch kahlen,
kalten Hain;
der Mond läuft mit, sie schaun hinein.
Der Mond läuft über hohe Eichen,
kein Wölkchen trübt das Himmelslicht,
in das die schwarzen Zacken reichen.
Die Stimme eines Weibes spricht:

Ich trag ein Kind, und nit von dir,
ich geh in Sünde neben dir.
Ich hab mich schwer an mir vergangen;
ich glaubte nicht mehr an ein Glück
und hatte doch ein schwer Verlangen
nach Lebensfrucht, nach Mutterglück
und Pflicht - da hab ich mich erfrecht,
da ließ ich schaudernd mein Geschlecht
von einem fremden Mann umfassen
und hab mich noch dafür gesegnet.
Nun hat das Leben sich gerächt,
nun bin ich dir, o dir begebenet.

Sie geht mit ungelenkem Schritt,
sie schaut empor, der Mond läuft mit;
ihr dunkler Blick ertrinkt in Licht.
Die Stimme eines Mannes spricht:

Das Kind, das du empfangen hast,
sei deiner Seele keine Last,
o sieh, wie klar das Weltall schimmert!
Es ist ein Glanz um Alles her,
du treibst mit mir auf kaltem Meer,
doch eine eigne Wärme flimmert
von dir in mich, von mir in dich;

Forvandlet nat

To mennesker går gennem den kolde
øde lund;
månen følger dem, den ser derind,
Månen følger over høje ege,
ingen skyer skygger for himlens lys,
som de sorte spidser strækker sig imod.
En kvindestemme taler:

Jeg bærer et barn, og ikke dit,
jeg går i synd her ved din side.
Jeg har forset mig mod mig selv;
Jeg troede ikke længere på lykken
og længtes dog så inderligt
efter livets frugt, efter moderglæde
og pligt - da forløb jeg mig,
da lod jeg skælvende mit køn
favnes af en fremmed mand
og blev derved velsignet.
Nu har livet hævnnet sig,
nu har jeg mødt dig, oh dig.

Hun går med klodsede skridt,
hun ser op, månen følger med;
dens dunkle blik drukner i lys
En mands stemme taler:

Det barn, som du har undfanget,
skal ikke tynde din sjæl,
åh, se dog, hvor klart verdensrummet
stråler!
Det er et lys over alt,
du driver med mig på det kolde hav,
men en egen varme flimrer,
fra dig i mig, fra mig i dig;

die wird das fremde Kind verklären,
du wirst es mir, von mir gebären,
du hast den Glanz in mich gebracht,
du hast mich selbst zum Kind gemacht.
Er faßt sie um die starken Hüften,
ihr Atem mischt sich in den Lüften,
zwei Menschen gehn durch hohe, helle
Nacht.

Richard Dehmel
/Aus der Sammlung *Weib und Welt*

den vil lyse i det fremmede barn,
som du vil bære for mig,
du har bragt mig lys,
du har mig atter til barn forvandlet.
Han tager hende om de stærke hofter,
deres åndedrag blander sig i luften,
to mennesker går gennem den høje lyse
nat.

Richard Dehmel
fra *Weib und Welt*
(oversat af Christina Blangstrup Dahl)

Beethoven *Symfoni nr. 4*

Altså, Beethovens fjerde symfoni er jo ikke en dårlig symfoni. Slet ikke. Den er bare så uheldig at være en af de mindre bemærkelsesværdige symfonier af en mand, der skrev usædvanligt bemærkelsesværdig musik. Den er lidt som den stille kusine til familiefesten, der faktisk viser sig at være et gedigent bekendtskab, når de mere højrøstede familiemedlemmer lader hende komme til orde. Hvis hun altså kan få et ord indføjet på sin plads mellem Onkel Eroica og Den femte symfoni (den sammenligning blev lidt rodet, men jeg er sikker på, at De forstår, hvad jeg mener). Måske kan De bedre lide Robert Schumanns beskrivelse: ”Den fjerde symfoni er en slank græsk ungmø mellem to nordiske giganter.”

Beethoven havde studeret Haydns symfonier, og den fjerde symfoni nævnes ofte som et eksempel på inspirationen fra denne komponist, eksempelvis i den enkle instrumentation. Der er

heller ingen tvivl om, at Beethoven har taget de bedste træk fra wienerklassiken: Munterheden og det musikalske overskud.

Introduktionen er et godt eksempel på, at denne musik måske ikke forfører ved første tone. Den er stille og diskret, og det er først et par minutter inde i første sats, at vi får hovedtemaet. Det er lyst og muntert, og man kan ikke andet end overgive sig til de opadgående tone-rækker og kække små blæserindslag.

Det lyse tema i anden sats viser også klart sine rødder i wienerklassiken – indtil Beethoven gør det mørkere og mere dramatisk. Beethoven var som bekendt en komponist, som førte musikken fra den wienerklassiske periode og ind i romantikken, og det kan faktisk høres helt tilbage i denne symfoni. Selv i den milde langsomme sats er der afsnit, som varsler dramaet i Skæbnesymfonien og senere værker.

Tredje sats er måske den sats, som forandrede sig mest i Beethovens

hænder: Fra wienerklassikens dansante og noble menuetter til en scherzo, som ikke gik af vejen for at bide fra sig. Denne tredjesats rummer sjovt nok begge dele: Wienerklassisk sjov og ballade – og så et par steder, hvor det bliver mere alvorligt. Rigtigt bid har musikken ikke endnu (dertil skal vi længere op i musikhistorien); men kimet er langt.

Sidste sats er en af den slags satser, hvor man har indtrykket af, at komponisten har haft en fest med at skrive værket – og musikerne med at spille den. Nogle gange er overgangen mellem drama og idyl dramatiske, og fingrene har nok at lave,

hvad enten man spiller violin eller fagot. De store steder er som en sværdkamp mellem strygere og blæsere – og vinderen? Det er publikum.

Som musikforskeren Robert Greenberg sagde: ”Hvis denne symfoni havde været skrevet af enhver anden komponist, ville det uden tvivl være denne komponists mesterværk.” Nu er den skrevet af Beethoven, så konkurrencen er hård – men derfor er den fjerde symfoni nu alligevel en lille perle. Også selvom den ikke har så meget at skulle sagt til de beethovenske familiefester.

Arnold Schönberg – en pioner

Schönberg betragtede ikke sin musik som atonal, men som en logisk videreførelse af den wagnerske kromatik.

Kom ind bag geniet med Peer Kjær Andersen i den seneste artikel i serien af "Baggrundshistorier" på vores hjemmeside.

WWW.AARHUSSYMFONI.DK

Marc Soustrot DIRIGENT

Marc Soustrot er født i Lyon og tog eksamen i basun og klaver på konservatoriet i Lyon i 1969, hvorefter han begyndte at studere direktion på konservatoriet i Paris.

Han har været Aarhus Symfoni-orkesters chefdirigent siden 2015 og har nyligt forlænget sin aftale med orkesteret i yderligere tre år.

Soustrot har et meget stort og bredt repertoire, og han regnes for specialist inden for den franske musik. Han har dirigeret en lang række orkestre i

Europa og Japan, og i de senere år har han hyppigt dirigeret i Norden, herunder DR SymfoniOrkestret.

Han dirigerer ofte opera og har også her et bredt repertoire. Han har bl.a. arbejdet i operahusene i Monte Carlo, Sevilla, Madrid, Genève, Bruxelles, Frankfurt, Hamborg, Oslo, Bergen, Stockholm og København.

Marc Soustrot har indspillet adskillige CD'er med overvejende fransk musik. I 2008 blev han udnævnt til Chevalier de la Légion d'Honneur.

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Emily Davies,
gæstekoncertmester
Ian van Rensburg
Johanna Tolvanen
Tue Lautrup
Hanne Holt Nielsen
Thea Clemson Andersen
Todd Cadieux
Katrin Djordjevic
Sønnichsen
Matthias von Niessen
Matthias Gahl
Peter Clemson Steensgaard,
kontrakt
Karoliina Koivisto, assistent
Lise Maria Vogel, assistent
Louise Gorm Nielsen,
assistent

VIOLIN II

Sarah Foldager
Birgitte Bærentzen Pihl
Marta Wisniowska
Erik Søndergaard Jensen
Vibeke Lund Nielsen
Charlotte Hald Lauridsen
Søs Nyengaard
Pernille Jönsson Nüchel
Jens Astrup
Eva Paulin
Arnold Baker
Henrik Teistrup, kontrakt
Hanne Askou, assistent
Sonja Lind, assistent

BRATSC

Luminita Marin
Christine Hagge Larsen
Nikolaj Lind Pedersen

Lars Kvist
Lise Pehrson
Morten Møller
Robert Karlsson, assistent
Patrick Rutland, assistent
Dorthe Byrialsen, assistent
Dorota Kijewska, assistent

CELLO

Eugene Hye-Knudsen
Brian Friisholm
Jens Lund Madsen
Chiao-Hui Hwang
Fang-Yu Liang
Anne Hall, assistent
Else Anker-Møller, assistent
Rebecca Fuglsig, assistent

KONTRABAS

Erik Higgins
Christian Jørgensen
Poul Erik Jørgensen
Frank Christensen
Bruno Caniero, assistent
Robert Sonne, assistent

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen

OBO

Oliver Nordahl
Malene Bjerg Poulsen
Ekaterina Bergstedt, kontrakt

KLARINET

Mathias Kjøller
David Botella Pascual,
kontrakt
Kristian Flagstad

FAGOT

Yuan Tianwei, assistent
Eric Beselin

HORN

Flemming Aksnes
Lisa Maria Cooper
Jari Kamsula
Klaus Gottlieb
Niklas Mouritsen, kontrakt

TROMPET

Kim Hansen
Anders Kildahl Larsen
Martin Schuster

BASUN

Marek Stolarczyk
Jure Medvešek, kontrakt
Lukas Winther Andersen,
kontrakt

BASBASUN

Jens Vind

TUBA

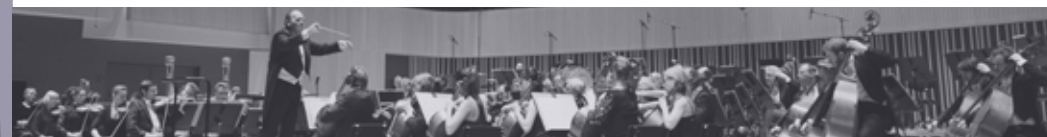
Jonathan Borksand Hanke

PAUKER

Jes Jensen

SLAGTØJ

Anders Lyngghøj
Nikolai Petersen, kontrakt
Rune Schuster, kontrakt
Stig Acker, assistent

Vær med til at støtte Aarhus Symfoniorkester

bliv medlem af
Aarhus Symfoniorkesters Venner

Husk at
venneforeningen
holder *gratis optakt*
for alle før hver
torsdagskoncert.

Se programmet på
www.asov.dk

Medlemskab giver
fri adgang til særlige
prøver/generalprøver,
gratis medlemsblad
samt uvurderlig støtte
til byens orkester.

Meld dig ind på
www.asov.dk

eller ved henvendelse til formand
Tove Christensen, dr. med.
asov.tc@gmail.com

SYMF-BUSINESS

ET UNIKT PARTNERSKAB
PÅ TVÆRS AF SYMFONI,
UDVIKLING & ERHVERV

SymfoBusiness er et kulturfremmende værdipartnerskab og et direktørnetværk – samt et berigende oplevelses-tilbud for alle ansatte i de virksomheder, som samarbejder med Aarhus Symfoniorkester.

Ved at tegne et årligt medlemskab og blive partner støtter man direkte orkestrets vision om at blive byens – og landsdelens – fjerde store internationale kulturinstitution, i liga med Moesgaard, Den Gamle By og ARoS.

Som *SymfoBusiness*-partner er man derudover garanteret et skræddersyet

koncertforløb med indlagte middage, rejse og foredrag, der tager medlemmerne helt ind i musikken – og bagom den.

Det er et forløb, der til fulde udnytter orkestrets professionelle kompetencer for sammenspil, organisering og inspiration – både som det kommer til udtryk i arbejdet på scenen og i alt det, der foregår før publikum lytter med.

Interesserede virksomheder og ledere kan kontakte Bjarne Bækgaard:
bb@baekgaardco.dk • 30 66 51 42

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

SYMFOBUSINESS PARTNERE 2018

SÆRLIGE GIVERE

- Salling Fondene
- Stibo-Fonden
- Per og Lise Aarsleffs Fond

PLATINPARTNERE

- Bjerres Bureau ApS
- Danske Bank
- Deloitte
- Kammeradvokaten /

Advokatfirmaet Poul Schmith

- Kaufmann
- Nybolig Erhverv Aarhus P/S
- PwC
- Schouw & Co
- Sparekassen Kronjylland
- Sydbank
- Vola
- Webco Invest ApS

K L A S S I S K

Boston Symphonic Chamber Players

Mozart: Obokvartet i F-dur, KV 370.

Barber: Summer Music for blæserkvintet

Francaix: Decet for blæser- og strygekvintet.

Beethoven: Septet i Es-dur for strygere og blæsere, opus 20

19. MAJ · SYMFONISK SAL

BILLETSALG: TLF. 8940 4040 · MUSIKHUSETAARHUS.DK
RESTAURANTBESTILLING: JOHANR.DK · TLF. 2230 0092

musikhuset
aarhus